

Handläggare: Gunilla Olofsson
Telefon: 508 25 605

Till
Socialtjänstnämnden

Svar på remiss av motion (2008:39) om ungdomsmottagningar

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden hänvisar till detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart

Dag Helin

Fredrik Jurdell

Sammanfattning

Remiss på en motion till kommunfullmäktige om stadens ungdomsmottagningar har inkommit till socialtjänstnämnden för yttrande senast den 25 september. Motionen har även sänts på remiss till stadsledningskontoret. Mirja Räihä Järvinen (s), Berit Kruse (s) och Karin Hanqvist (s), skriver i motionen att ungdomsmottagningarnas utåtriktade verksamhet bör utökas med anledning av det ökande antalet ungdomar som smittats med klamydia samt ökningen av tonårsaborter. De förslår i motionen att Stockholm stad och landstinget gemensamt utreder mottagningarnas uppdrag och resursfördelning och att en plan tas fram för det förebyggande arbetet för att bl.a. minska tonårsaborterna. Förvaltningen hänvisar till en pågående översyn av stadens ungdomsmottagningar, där bl.a. uppdrag och resursfördelning tas upp. Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om att en plan ska göras tillsammans med landstinget med fokus på det förebyggande arbetet, men bedömer att det krävs extra resurser för att intensifiera det förebyggande arbetet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid staben för utredning och projekt inom avdelning för stadsövergripande sociala frågor.

Bakgrund

Mirja Rähä Järvinen (s), Berit Kruse (s) och Karin Hanqvist (s) har till kommunfullmäktige 2008-04-29 inlämnat en motion angående stadens ungdoms - mottagningar. Motionen har sänts på remiss till socialtjänstnämnden och stadsledningskontoret. Motionen tar upp den oroande tendensen i Stockholms län med ett ökat antal tonårsaborter samt den stora ökningen bland ungdomar och unga vuxna med smittade fall av den sexuellt överförbara infektionen (STI) klamydia. Genom mer förebyggande insatser skulle fler ungdomar skyddas från de negativa erfarenheter och konsekvenser som en oönskad graviditet eller STI-smitta för med sig och även sjukvården skulle spara resurser. I detta sammanhang lyfts ungdomsmottagningarna fram, som man menar har en avgörande roll i det förebyggande arbetet. I motionen föreslås att

- Stockholm stad och landstinget gemensamt utreder ungdoms - mottagningarnas uppdrag och resursfördelning, med syfte att kunna öka den utåtriktade verksamheten.
- Stockholm stad och landstinget gemensamt med berörda verksamheter tar fram en plan för det förebyggande arbetet så att utvecklingen när det gäller tonårsaborter vänds.

Förvaltningens synpunkter

Inom staden finns totalt 12 ungdomsmottagningar (UM) och nettokostnaden för staden beräknas till ca 20 mnkr för år 2008. Landstingets kostnader för stadens UM ligger på ungefär samma nivå. En av mottagningarna drivs av Stadsmissionen, med verksamhetsbidrag från både staden och landstinget. Två av mottagningar är endast staden huvudman för (Östermalms stadsdelsförvaltning och utbildningsförvaltningen), men förvaltningarna ersätts för utförda sjukvårdsprestationer av landstinget enligt överenskommelser med landstingets beställare av vård. För resterande mottagningar delar staden och landstinget på huvudmannaskapet.

Nedanstående ungdomsmottagningar finns i staden:

- Järva UM/delat huvudmannaskap
- Västerorts UM/delat huvudmannaskap
- Norr tullsgatan 10:s UM/kommunalt huvudmannaskap
- Södermalms UM/delat huvudmannaskap
- Enskede UM/delat huvudmannaskap
- Rågsveds UM/delat huvudmannaskap
- Skarpnäcks UM/delat huvudmannaskap
- Farsta UM/delat huvudmannaskap

Midsommarkransens UM/delat huvudmannaskap
Skärholmens UM/delat huvudmannaskap
Stockholms skolors UM/kommunalt huvudmannaskap
Stadsmissionens UM/Stadsmissionen

Målgruppen för stadens UM är i första hand ungdomar och unga vuxna i åldern 12 år t.o.m. 22 år som bor i staden. Enligt aktuella uppgifter från utrednings- och statistikkontoret uppgår målgruppen till ca 95 000 individer för år 2008.

Stadsmissionens UM har en övre åldersgräns på 25 år och har ett särskilt uppdrag kring unga vuxna som varit utsatta för sexuell människohandel eller som har deltagit i prostitution. Stadsmissionens UM är tillgänglig för ungdomar och unga vuxna från hela länet.

Andelen ungdomar av stadens befolkning har ökat och kommer att fortsätta att öka under de närmaste åren. Åldersgruppen 12-22 år prognostiseras öka med ca 4 % mellan åren 2005 – 2010. Under samma tidsperiod beräknas åldersgruppen 16 – 19 år öka med 8 % och för gruppen unga vuxna i åldern 20 – 24 år är prognosen en ökning med 9 %.

Belastningen på stadens UM är mycket stort och under år 2007 tog t.ex. kuratorerna vid mottagningarna emot ca 10 000 besök för rådgivning och psykosociala stödsamtal (exklusive Stadsmissionens UM). 860 skolklasser gjorde studiebesök på ”sin” UM (exklusive Stadsmissionens UM).

Rekommendationen som utarbetats av FSUM (föreningen för Sveriges ungdomsmottagningar) för basbemanning av en mottagning är

- ✓ 1 kurator
- ✓ 1 barnmorska
- ✓ läkare 10 timmar/vecka

per 3 500 ungdomar boende i upptagningsområdet. Stadens mottagningar lever generellt sett inte upp till denna rekommendation. Bemanningen av kuratorer och barnmorskor varierar mellan mottagningarna, men är i genomsnitt ca 1 kurator/ 4 200 ungdomar respektive ca 1 barnmorska/ 4 000 ungdomar (exklusive Stadsmissionens UM). Den lägst bemannade UM i staden har 1 kurator/ 7 800 ungdomar och den högst bemannade har 1 kurator/ 3 183 ungdomar. Ingen mottagning kompenseras ekonomiskt p.g.a. faktorer som att t.ex. många av besökarna är rörelsehindrade (Skärholmens UM, p.g.a. ett riksgymnasium för rörelsehindrade ungdomar i stadsdelen) eller att upptagningsområdet för mottagningen har en hög andel ungdomar med kulturellerad problematik (Skarpnäcks UM, Järva UM, Västerorts UM, Rågsveds UM).

Ungdomsmottagningarna har, som påtalas i motionen, en central och viktig roll i det förebyggande arbetet då mottagningarna i princip träffar alla ungdomar i

staden. Huvudinriktningen för stadens UM är ett hälsofrämjande och förebyggande perspektiv. Stöd ges till ungdomar och unga vuxna i sex- och samlevnadsfrågor med syfte att stärka deras självkänsla så att de själva ska kunna ta ett aktivt ansvar för sina liv. Men flera besökare har även psykosociala problem i varierande omfattning som avhjälps genom rådgivande stödsamtal med kurator eller genom hänvisning till mer specialiserad behandlings- eller hjälpinsats.

Motionärerna pekar på den oroande utvecklingen av att antalet klamydiafall kraftigt ökar i Stockholms län. Enligt statistik från landstingets smittskydds-enhet var det totalt 10 948 nya fall i länet under år 2007. Motsvarande antal var 8 500 för år 2006. De hårdast drabbade grupperna är flickor och kvinnor i åldersgrupperna 15 -19 år (ca 1 100 individer) respektive 20 – 24 år (ca 1 000 individer) samt män i åldersgruppen 25 – 29 år (ca 500 individer). Enligt uppgifter från smittskydds-enheten var 56 % (ca 6 130 individer) av de smittade individerna kvinnor.

Motionen tar även upp tendensen med ett ökat antal tonårsaborter i Stockholms län. Att generellt ha som mål att minska antalet tonårsaborter kan dock leda arbetet fel. Detta mål, har i andra länder (t ex Finland) visat sig leda till ett ökat antal tonårsgraviditeter. Förvaltningens bedömning utgående från verksamheternas erfarenheter är att det i dessa fall istället är bättre och nödvändigt med ett individuellt perspektiv kring respektive tonåring. För den enskilda tonåringen kan det bästa alternativet vara en abort. I Stockholms län har antalet tonårsgraviditeter stadigt minskat och ligger på 4/1000 för tonåringar upp till och med 19 år ålder. Motsvarande siffra var under mitten av 70-talet 22/1000 tonåringar. Antalet tonårsaborter ökade med 7,4 % under 2007 i hela Stockholms län i jämförelse med år 2006. Gruppen ungdomar upp till och med 19 års ålder stod för 17,3 % av alla aborter och i antal motsvarar detta 1 775 aborter. Antalet aborter ökar dock i alla åldersgrupper och är störst i åldersgrupperna 25 – 29 år och 35 – 39 år. I ett längre tidperspektiv har dock antalet tonårsaborter minskat, sedan år 1976 har en minskning skett med 19,2 %. Ökningen av tonårsaborter *kan* dessutom bero på att antalet tonåringar är fler (statistik från Stockholms läns landsting/ Centrum för folkhälsa).

Förvaltningen instämmer i att det utåtriktade arbetet bör förstärkas vid alla UM för att möjligheter ska ges att förebygga både STI och oönskade graviditeter. Landstingets system för ekonomisk ersättning för UM:s sjukvårdsdel genom prestationsersättning för antalet besök, har lett till en prioritering av provtagningar och av redan smittade patienter, en prioritering som har skett på den förebyggande verksamhetsdelens bekostnad.

Pågående arbete

Sedan våren 2006 pågår ett översynsarbete kring stadens ungdomsmottagningar (UM) med anledning av ett uppdrag från stadens och landstingets gemensamma centrala samverkansgrupp.

En arbetsgrupp med ansvariga chefer för några av stadens mottagningar och en referensgrupp med kuratorer från verksamheterna har tillsammans med staben vid socialtjänstförvaltningen arbetat med översynen med fokus på stadens UM.

Arbetsgruppen har lämnat synpunkter på ett förslag från landstinget om gemensam uppdragsbeskrivning för länets UM.

Ett gemensamt system för verksamhetsuppföljning har saknats för stadens UM och därför har ett gemensamt databaserat statistiksystem för kuratorsbesök och utåtriktat arbete tagits fram. Statistiksystemet togs i bruk 1 januari år 2008.

Vidare har jämförelser gjorts av kostnader, bemanning m.m. mellan stadens mottagningar, som visat att de förutsättningar som ges mottagningarna genom avsatta medel från stadsdelsförvaltningarna, utbildningsförvaltningen och landstingets beställare ser mycket olika ut.

Möjligheten att förstärka UM:s reguljära verksamhet med medel från det statliga hiv/aidsbidraget togs bort år 2008, vilket har ökat kraven på stadsdelsförvaltningarna och utbildningsförvaltningen, att inom befintliga budgetramar helt finansiera verksamheten.

Arbetsgruppen har i sitt arbete bedömt att ett gemensamt övergripande samverkansavtal mellan staden och landstinget är nödvändigt för en ökad likställighet inom staden. Ett förslag till innehåll i avtalet håller på att utarbetas som för stadens del sedan måste överlämnas till kommunstyrelsen för beslut.

Förslaget är att samverkansavtalet ska omfatta både gemensamma interna ansvarsprinciper för stadens UM och principer för ansvarsfördelning med landstinget och att avtalet sedan ska kompletteras med landstingets uppdragsbeskrivning för länets UM samt med lokala avtal kring respektive mottagning.

Med anledning av pågående översyn av staden UM anser förvaltningen att förslaget som läggs i motionen om att utreda uppdrag och resursfördelning för stadens UM innefattas i pågående översyn.

Förvaltningen anser vidare att förslaget om att tillsammans med landstinget göra en plan för det förebyggande arbetet är bra, men att fokus bör läggas mer generellt och innefatta både STI och oönskade graviditeter. Förvaltningen gör dessutom bedömningen att extra medel behöver avdelas om stadens UM ska kunna intensifiera det förebyggande arbetet.

I Bilaga

Motion om ungdomsmottagningar.